

Asia: VN/3437/2019

Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mietinnöstä yleisesti

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmän mietinnöstä, joka sisältää ehdotuksen oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Työryhmän esittämät muutokset kohdistuvat lain nimikkeeseen ja määritelmiin, joita on tarkoitus yhtenäistää muun muassa vuoden alusta voimaan tulleen julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain kanssa. Työryhmä ehdottaa myös laajennuksia Oikeusrekisterikeskuksen mahdollisuuteen

luovuttaa tietoja rekisteristä valtakunnallisesti ja että tiedot voitaisiin säilyttää rekisterissä pidempään yhtenäisemmällä poistoajoilla. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää oikeushallinnon viranomaisten välisiä vastuita valtakunnallisessa tietojenkäsittelyssä.

Tuomioistuinvirasto pitää kannatettavana käsitteistön yhtenäistämistä tiedonhallintalain ja muun lainsäädännön kanssa, jotta säännösten soveltamisessa vältetään tarpeettomia sekaannuksia. Esimerkiksi lain nimikkeen muuttaminen tietovarannoksi kuvaa paremmin lain puitteissa tapahtuvaa valtakunnallista tietojen käsittelyä, koska kyseessä ei ole yksi yhtenäinen tietojärjestelmä, vaan looginen rekisteri, joka pitää sisällään useaan oikeushallinnon viranomaisen tietojärjestelmään tallennettuja tietoja. Niin ikään arkisto -termin poistaminen raportointi- ja tilastojärjestelmästä selkeyttää nykytilaa, sillä kyseisessä osajärjestelmässä ei säilytetä tai käsitellä tietoja arkistointitarkoituksessa, mikä on aiheuttanut aiheetonta epäselvyyttä lain soveltamisessa.

Kannatamme ratkaisuja, joilla tuomioistuinten hallinnollista taakkaa tietopyyntöjen käsittelyssä kevennetään keskittämällä tietopyyntöjen käsittely mahdollisuuksien mukaan Oikeusrekisterikeskukselle.

Kannatettava on myös lain 18 §:ään ehdotettava valtakunnallisen tietovarannon poistoaikojen pidentäminen. Tämä on omiaan edistämään tiedotusvälineiden ja tutkijoiden tiedonsaantia. Ehdotus on hyödyllinen myös siksi, että tuomioistuimille parhaillaan kehitettävät uudet lainkäyttöasioiden asianhallintajärjestelmät AIPA ja HAIPA eivät jakaudu enää erikseen diaaritietojen ja ratkaisutietojen osajärjestelmiin, vaan lainkäyttöasiaan liittyvät tiedot käsitellään uusissa asianhallintajärjestelmissä samalla lainkäyttöasialla. Tämä helpottaa valtakunnalliseen tietojenkäsittelyyn liittyvien käyttäjäroolien ja käyttöoikeuksien toteuttamista uusiin järjestelmiin, kun samalle asialle ei tarvitse kehittää erikseen useita eri poistoajkoja.

Tuomioistuinvirasto tietovarannon tietojen käyttäjänä

Ehdotuksen 4 §:n mukaan Oikeushallinnon valtakunnallinen tietovaranto muodostuu ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä, diaari- ja asianhallintatietojen valtakunnallisesta käsittelyjärjestelmästä sekä raportointi- ja tilastointijärjestelmästä. Tuomioistuinviraston toiminnan kannalta keskeinen on tietovarannon raportointi- ja tilastointijärjestelmä.

Lausunnon kohteena olevan lain 8 §:n 3 momentin mukaan raportointi- ja tilastointijärjestelmän käyttötarkoituksena on tuottaa tilastoja ja muita tietoaineistoja muun muassa Tuomioistuinvirastolle toiminnan suunnittelua ja seurantaa varten sekä hallinnonalalla toimivien tutkimus- ja selvitystehtäviä hoitavien yksiköiden käyttöön. Käyttötarkoitus tässä määritelty yltäasolla, mutta yksityiskohtaisempi määrittely tarvittavista tilastoista ja tietoaineistoista jää säännöksessä mainituille toimijoille. Ehdotetun 12 §:n 6 momentin mukaan Tuomioistuinvirasto saa salassapitosäännösten estämättä hakea esiin ja käyttää tuomioistuintoiminnan suunnittelua ja seurantaa varten tietoja, jotka tuomioistuimet ovat tallettaneet raportointi- ja tilastointijärjestelmään.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tietosuoja-asetuksen 5 artikla vuorostaan määrittelee tietojen käsittelyn tilastointitarkoituksessa yhteensopivaksi alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Asetus ei sisällä vastaavaa samaistusta raportoinnin osalta. Ehdotuksessa ei ole tarkemmin määritelty sitä, mitä raportoinnilla käytännössä tarkoitetaan ja miten se eroaa tilastoinnista. Ehdotuksessa ei arvioitu sitä, mitä henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta tarkoittaa Tuomioistuinviraston oikeus hakea esiin ja käyttää raportointi- ja tilastointijärjestelmään tallennettuja tietoja. Kysymys ei kuitenkaan näyttäisi olevan pelkästä katseluoikeudesta, vaan myös tietojen käsittelystä.

Edellä kerrotuista syistä ehdotusta olisi syytä täsmentää niin, että Tuomioistuinvirastossa tapahtuvan tietovarannon tietojen käyttämisen käsittelyperusta olisi täsmällinen ja tarkkarajainen. Ehdotuksessa omaksuttu lähtökohta Oikeusrekisterikeskuksen yksinomaisesta rekisterinpitäjyydestä

ei sekään ole ongelmaton ja ehdotusta olisi näiltä osin syytä täsmentää, jotta rekisterinpitäjän vastuisiin liittyvät epäselvyyden vältettäisiin.

Riku Jaakkola

Ylijohtaja

Pasi Kumpula

Johtaja

Huhta Iivari
Tuomioistuinvirasto